

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Довірчого фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є обов'язковим для Суду. Для докладної інформації розгляньте вказівку щодо авторського права в кінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec la soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА «BUKTA AND OTHERS ПРОТИ УГОРЩИНИ»

(Заява № 25691/04)

РІШЕННЯ

*Текст цього рішення було редакційно уточнено 25 вересня 2007 року
відповідно до правила 81 Регламенту Суду*

СТРАСБУРГ

17 липня 2007 року

ОСТАТОЧНЕ

17/10/2007

У справі «Bukta and Others проти Угорщини»,

Європейський суд з прав людини (друга секція), засідаючи палатою до складу якої увійшли:

Франсуаза Тулькенс (Françoise Tulkens), *Голова*,

Андраш Бака (András Baka),

Іренеу Кабрал Баретто (Ireneu Cabral Barreto),

Владіміро Загребельські (Vladimiro Zagrebelsky),

Антонелла Мулароні (Antonella Mularoni),

Дануте Йочієне (Danutė Jočienė),

Драголюб Попович (Dragoljub Popović), *судді*,

та Саллі Долле (Sally Dollé), *Секретар секції*,

після наради за зачиненими дверима 26 червня 2007 року,

ухвалюють це рішення, прийняте цього ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа розпочата за заявою (№ 25691/04) проти Республіки Угорщина, поданою до Суду на підставі ст. 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) трьома громадянами Угорщини – пані Деніз Букта (Dénesné Bukta), паном Фердінандом Лашнером (Ferdinánd Laczner) та паном Яношем Толджезі (Jánosné Tölgyesi) (далі – заявники) 13 квітня 2004 року.

2. Заявників представляв п. Л. Греспик (L. Grespik) – адвокат, що має практику у Будапешті. Уряд Угорщини було представлено його уповноваженим п. Л. Гьотслом (L. Hötzl) з Міністерства юстиції та правопорядку.

3. Заявники стверджували, що їхнє мирне зібрання було розпущене поліцією всупереч статтям 10 та 11 Конвенції.

4. 4 вересня 2006 року Суд вирішив сповістити Уряд про надходження заяви. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Конвенції Суд вирішив одночасно розглядати питання про прийнятність та по суті у цій справі.

ФАКТИ

5. Заявниками є громадяни Угорщини, народжені у 1943 році, 1945 році та 1951 році відповідно, що проживають у м. Будапешт.

A. Обставини справи

6. Обставини цієї справи, подані сторонами, можна підсумувати таким чином.

7. 1 грудня 2002 року Прем'єр-міністр Румунії перебував з офіційним візитом у м. Будапешті та давав офіційний прийом з приводу національного дня Румунії, який відзначається на честь Національних зборів у м. Алба Юлія (Gyulafehérvár) 1918 року, за результатами яких споконвічно угорська Трансільванія була проголошена частиною Румунії.

8. Прем'єр-міністр Угорщини вирішив взяти участь у прийомі, оприлюднивши це рішення за день до події.

9. Заявники були переконані в тому, що Прем'єр-міністру слід утриматися від участі у прийомі, беручи до уваги те, що Національні збори у м. Алба Юлія були сумною подією в історії Угорщини. Тому вони вирішили організувати демонстрацію перед готелем «Кемпінські» у Будапешті, де планувалося проведення прийому. Вони не повідомили поліцію про свої наміри.

10. В обідній час 1 грудня 2002 року близько 150 людей, включаючи заявників, зібралися перед входом до цього готелю. Там також була присутня поліція. Перед готелем був дуже значний рівень шуму, аж поки поліція не вирішила розпустити зібрання, вважаючи, що воно становить ризик для безпеки прийому. Поліція відтіснила учасників демонстрації назад до парку поруч з готелем, звідки вони згодом розійшлися.

11. 16 грудня 2002 року заявники звернулися до суду для розгляду правомірності дій поліції та вимагали від Центрального окружного суду Пешта визнати такі дії поліції незаконними. Вони стверджували, що розпущена демонстрація була цілком мирним зібранням, а її єдиною метою було вираження поглядів її учасників. Більше того, заявники наголосили, що було об'єктивно неможливим попередити поліцію про намір провести зібрання за три дні до нього, як того вимагає Закон №3 «Про право на зібрання» 1989 року (далі – Закон про зібрання). Адже Прем'єр-міністр оголосив про свій намір відвідати прийом за день до самого заходу.

12. 6 лютого 2003 року Окружний суд відхилив позов заявників. Розглянувши обставини справи він зазначив, що демонстрацію було розпущено після того як пролунав незначний вибух.

13. Окружний суд також вказав, що триденний строк для інформування поліції про заплановане зібрання не може братися до уваги, якщо підставою для демонстрації послуговували події, які відбулися менш ніж три дні до цього. На думку суду, ймовірні недоліки Закону про зібрання не могли бути усунуті судами. Таким чином, обов'язок поінформувати поліцію про зібрання повинен

застосовуватися до будь-якої демонстрації, включаючи ті, що мають спонтанний характер. Цей суд також зазначив, що, можливо, є потреба у більш точних та ретельно розроблених нормах, які б урегулювали ці питання, але вказав, що прийняття таких норм є завданням законодавця, а не судів.

14. Цей суд також вказав, що обов'язок поінформувати поліцію напередодні про публічне зібрання слугує меті захистити публічні інтереси та права інших осіб, зокрема вільний рух транспорту та право на свободу пересування. Він зазначив, що організатори демонстрації навіть не зробили спробу повідомити поліцію. Окружний суд продовжив, зазначивши:

«згідно з відповідними положеннями чинного національного законодавства, той факт, що зібрання має мирний характер, сам по собі не є достатнім для того, аби звільнити від обов'язку інформування про нього поліцію. ... Суд не має досліджувати питання, чи було зібрання мирним, чи не було, оскільки відсутність інформування про нього зробила його таким, що, по суті, проводиться всупереч закону. Таким чином, воно було розігнане правомірно відповідно до ч.1 ст.14 Закону про зібрання.

15. Заявники подали апеляцію на це рішення. 16 жовтня 2003 року Регіональний суд м. Будапешта підтримав рішення суду першої інстанції. Він уточнив мотивувальну частину рішення окружного суду, не підтримавши зауваження щодо можливих недоліків чинного національного права. Більше того, Регіональний суд дійшов висновку, звернувшись до практики Суду та рішення Конституційного Суду № 55/2001 (XI. 29.), що:

«...У застосуванні чинного національного права переконливим є підхід, згідно з яким немає винятку з обов'язку повідомлення про мирне зібрання і, таким чином, немає різниці між запланованими та спонтанними зібраннями – останні є незаконними у разі, якщо не виконано обов'язок повідомлення про них».

16. Як підсумок, Регіональний суд дійшов висновку, що обмеження, застосовані до заявників були необхідними та пропорційними.

17. Заявники подали заяву про перегляд їхньої справи Верховним Судом, яку було відхилено 24 лютого 2004 року без розгляду по суті, оскільки вона була не сумісна за предметним критерієм (*ratione materiae*) з положеннями Цивільно-процесуального кодексу Угорщини.

В. Національне законодавство Угорщини, що стосується справи

18. Стаття 62 Конституції Угорщини гарантує право на свободу мирних зібрань та охороняє його виконання.

19. Стаття 6 Закону про зібрання вимагає інформувати поліцію про зібрання принаймні за три дні до його проведення.

20. Частина 1 ст. 14 Закону про зібрання вимагає, аби поліція розпускала будь-які зібрання, які проводяться без попереднього повідомлення про це.

21. Частина 3 ст. 14 Закону про зібрання передбачає, що у разі розпуску зібрання його учасники можуть в судовому порядку оскаржити рішення про розпуск протягом 15 днів.

ПРАВО

I. ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 11 КОНВЕНЦІЇ.

22. Заявники скаржилися на те, що їхня мирна демонстрація була розпущена лише через відсутність попереднього повідомлення про її проведення в порушення ст.11 Конвенції, яка передбачає:

«1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави».

A. Щодо прийнятності

23. Суд зазначає, що заява не є очевидно необґрунтованою у розумінні ч. 3 ст. 35 Конвенції, а також не є необґрунтованою за будь-яким іншим критерієм. Тому її слід оголосити прийнятною.

B. Щодо суті

1. Чи було втручання у здійснення свободи мирних зібрань

24. Уряд не оспорував того факту, що заявник міг посилатися на гарантії ст.11 Конвенції; також не відхилявся той факт, що розпуск демонстрації становив втручання у здійснення права заявника за цим положенням Конвенції. Суд не вбачає підстав встановити інше. Уряд, однак, стверджував, що втручання було виправданим на підставі ч. 2 ст. 11 Конвенції.

2. Чи втручання було виправданим

25. Таким чином, слід встановити, чи застосоване до заявників обмеження було «передбачене законом», охоплюється однією чи більше з легітимних цілей, викладених у ч. 2 ст. 11 Конвенції та чи було таке обмеження «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення таких цілей.

(а) Чи було втручання передбачене законом

26. Сторони не оспорювали те, що обмеження права заявників на мирні зібрання було здійснене на підставі ст. 14 Закону про зібрання, текст якого є зрозумілим. Таким чином, вимогу передбачуваності закону було дотримано. Суд не вбачає підстав для того, аби не погодитися з думкою сторін.

(b) Чи переслідувало втручання законну мету

27. Заявники не зверталися до цього питання.

28. Уряд стверджував, що обмеження права заявників на мирне зібрання біля громадських будівель слугує захисту прав інших, наприклад, права на свободу пересування чи права на впорядкований рух транспорту.

29. Уряд також стверджував, що свобода мирних зібрань не може бути зведена лише до виконання обов'язку держави не втручатися. За певних обставин слід вживати позитивних заходів для забезпечення «мирності» зібрань. Триденний строк, таким чином, був необхідним для того, аби дозволити поліції, з-поміж іншого, узгодити дії з іншими органами влади, перерозподілити сили поліції, забезпечити присутність пожежних бригад та очистити територію від транспортних засобів. Він звернув увагу на те, що у разі, якщо більш, ніж одна організація повідомляє органи влади про свій намір провести зібрання у тому ж самому місці й у той самий час, може виникнути потреба у проведенні перемовин з ними.

30. У світлі зазначеного Суд вважає, що вжиті заходи переслідували законні цілі запобігти заворушенням чи злочинам та захистити права і свободи інших осіб.

(с) Чи було втручання необхідним у демократичному суспільстві.

31. Заявники стверджували, що їхня спонтанна демонстрація мала мирний характер та була розпущена лише через те, що про неї не було попередньо повідомлено поліцію, як цього вимагає ст. 14 Закону про зібрання. Такий захід не може бути виправданий тим, що пролунав незначний вибух; встановити інше означало б дозволити поліції розпускати будь-яке зібрання на такій підставі без будь-якого додаткового обґрунтування.

32. Уряд стверджував, що зібрання заявників було розпущене не через відсутність попереднього повідомлення, а через вибух, який поліція вважала таким, що становить ризик для посадовців, присутніх у готелі «Кемпінські».

33. Суд зазначає, що ч. 2 ст. 11 Конвенції надає право державам встановлювати «правомірні обмеження» здійснення права на свободу зібрань.

34. Суд вбачає у рішеннях національних судів про правомірність подій, що правовою підставою для розпуску зібрання заявників була лише відсутність попереднього повідомлення про зібрання. Національні суди визнали дії поліції правомірними лише на цій підставі та не взяли до уваги інший аспект справи, зокрема, мирну природу зібрання.

35. Суд вкотре нагадує, що процедура з вимогою попереднього повідомлення про публічні зібрання сама по собі не порушує суті цього права (див. рішення Комісії у справі «*Rassemblement Jurassien and Unité Jurassienne проти Швейцарії*» від 10.10.1979 р. (справа № 8191/78; Decisions and Reports 17)). Однак у світлі обставин цієї справи відсутність завчасного повідомлення громадськості про намір Прем'єр-міністра відвідати прийом поставило заявників перед вибором: або відмовитися від свого права на мирне зібрання, або ж реалізувати його всупереч адміністративним вимогам.

36. На думку Суду, за особливих умов, коли негайна відповідь у формі демонстрації на політичну подію може бути обґрунтована, рішення про розпуск мирного зібрання лише через відсутність повідомлення про нього без будь-якої протиправної поведінки його учасників, становить непропорційне обмеження права на мирне зібрання.

37. У зв'язку з цим Суд зазначає, що немає доказів, які дозволили б припустити, що заявники становили загрозу для громадського порядку, окрім створення незначних незручностей, які мають місце у будь-якому разі при зібранні у публічному місці. Суд вкотре нагадує, що «якщо учасники демонстрації не беруть участі у насильницьких діях, важливо, аби органи влади продемонстрували певний рівень толерантності щодо мирних зібрань. Тоді право на мирне зібрання не буде позбавлене своєї суті» (див. §§ 41-42 рішення Суду у справі «*Oya Ataman проти Туреччини*» (справа № 74552/01, ECHR 2006-XIV)).

38. З огляду на вище наведені міркування Суд вважає, що розпуск мирного зібрання заявників не може розглядатися як «необхідний у демократичному суспільстві» для досягнення законних цілей, які переслідуються встановленими обмеженнями.

39. Відповідно, мало місце порушення ст. 11 Конвенції.

II. ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 10 КОНВЕНЦІЇ

40. Заявники також скаржилися на порушення ст.10 Конвенції, яка гарантує:

«1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду».

41. Суд вважає, що у світлі висловлених міркувань про порушення ст. 11 Конвенції (див. § 39 вище), немає необхідності досліджувати окремо скаргу заявників на порушення ст. 10 Конвенції (див. § 35 рішення Суду у справі «*Ezelin проти Франції*» від 26.04.1991 р. (Серія А № 202)).

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

42. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Відшкодування шкоди

43. Кожен із заявників просив компенсувати 10 000 євро за моральну шкоду.

44. Уряд вважав вимоги заявників надмірними.

44. Суд вважає, що саме по собі визнання порушення ст.11 Конвенції становить достатню компенсацію моральної шкоди, якої могли зазнати заявники.

B. Судові та інші витрати

45. Заявники також вимагали відшкодувати витрати у загальному розмірі 2 000 євро, яких вони зазнали у зв'язку з розглядом справи Судом.

46. На думку Уряду така вимога була надмірною.

47. Відповідно до практики Суду заявник має право на відшкодування тих витрат, щодо яких він доведе, що вони були справді зробленими та необхідними, а їх розмір був розумним. У цій справі з огляду на інформацію, яка була надана Суду, та наведені критерії, Суд вважає доцільним присудити витрати у загальному розмірі 2 000 євро, як того вимагають заявники.

С. Відсотки у разі несвоєчасної виплати

48. Суд вважає, що відсотки у разі несвоєчасної виплати мають визначатися на підставі граничної кредитної ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти.

З ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОСТАЙНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Ухвалює*, що мало місце порушення ст. 11 Конвенції;
3. *Ухвалює*, що нема потреби окремо досліджувати заяву на предмет порушення ст. 10 Конвенції;
4. *Ухвалює*, що визнання порушення саме по собі становить достатню справедливую компенсацію моральної шкоди, якої могли зазнати заявники;
5. *Ухвалює*
 - (а) що держава-відповідач має сплатити заявникам у межах трьох місяців з моменту набуття рішенням статусу остаточного відповідно до ч. 2 ст. 44 Конвенції, 2 000 євро (дві тисячі євро) на відшкодування судових витрат у перерахунку на національну валюту держави-відповідача на день виплати, а також будь-який податок, якщо такий підлягає стягненню.
 - (б) по спливу зазначених вище трьох місяців і до остаточного розрахунку на названі суми нараховуватиметься простий відсоток у розмірі граничної кредитної ставки Європейського центрального банку, чинної у відповідний період невиконання цих платежів, плюс три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою й оголошено у письмовій формі 17 липня 2007 року відповідно до ч. 2 та ч. 3 правила 77 Регламенту Суду.

САЛЛІ ДОЛЛЕ
Секретар

ФРАНСУАЗА ТУЛЬКЕНС
Голова

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька. Цей переклад було замовлено за підтримки Довірчого фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є обов'язковим для Суду і не покладає на Суд жодної відповідальності щодо якості цього перекладу. Його можна завантажити з бази даних HUDOC практики Європейського суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази даних, у якій Суд його розмістив. Його можна відтворювати у некомерційних цілях, за умови, що цитується повна назва справи, разом з вказівкою на авторське право і посиланням на Довірчий фонд з прав людини. Якщо планується використовувати будь-яку частину цього перекладу для комерційних цілей, будь-ласка, контакуйте publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int